

РЕШЕНИЕ

№ 5724

гр. София, 28.09.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 4 състав,
в публично заседание на 25.07.2023 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ирина Кюртева

при участието на секретаря Росица Б Стоева и при участието на прокурора Десислава Кайнакчиева, като разгледа дело номер **6665** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ), във връзка с чл. 203 от Административно-процесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по искова молба на О. П. К. срещу Българска народна банка (БНБ) за присъждане на обезщетение за претърпени имуществени вреди в размер на 350 000 щатски долара (алтернативно левовата им равностойност към момента на изплащане), изразяващи се в част от разликата между вложения депозит в Корпоративна търговска банка(КТБ)АД и изплатения от Фонда за гарантиране на влоговете в банките(ФГВБ) гарантиран депозит в размер на 196 000 лева и изплатената към датата на завеждане на иска от частичната сметка на масата на несъстоятелността сума от 111 968,61 лв. от признатото вземане отразено в одобрения списък на кредиторите в общ размер на 990 637 лева, ведно със законната лихва върху главницата, считано от момента на увреждането – 20.06.2014г. до окончателното изплащане на сумата за обезщетение.

Ищецът твърди, че претендираните вреди са в резултат и в пряка връзка с бездействието на БНБ по отношение на изпълнението на задължението си за осъществяване на банков надзор над лицензираните банки, за разпространение на подвеждаща информация по отношение състоянието на КТБ АД, както и за поставяне на подвеждащ САЕЛ кредитен рейтинг, които са задължение на БНБ. В целия период преди 06.11.2014г., когато с решение №138 УС на БНБ отнема лиценза на КТБ АД, БНБ неизпълнявайки функциите си по чл.2, ал.6 ЗБНБ, неправомерно не е

осъществила навременни и резултатни надзорни функции, в резултат на което вложителите са били лишени от възможност за оценят правилно състоянието на банката. Позовава се на неизвършени фактически действия, произтичащи от чл.103а ЗКИ, вр. чл.79в ЗКИ, чл.23 от Регламент(ЕС)№ 1093/2010 и Регламент(ЕС)№575/2013г. , съобразно нивото на прилагане на разпоредбите на част първа, дял втори от Регламент(ЕС)№575/2013г., както и по прилагането на Директива 94/19/ЕО.

Ищецът посочва, че БНБ неправомерно не е осъществила резултатни ефективни фактически действия, насочени за изпълнение на вменените ѝ законови правомощия, съгласно действащото законодателство. Ответникът неправомерно не е осъществил резултатни надзорни функции за ранна намеса и предотвратяване на тенденцията за отрицателен капитал на КТБ АД, констатиран едва на 06.11.2014г., с отнемането на лиценза на банката. Също така, в решение №114/16.09.2014г. на УС на БНБ, с което е удължен срока на специален надзор за КТБ, се съдържат факти, сочещи на липса на информация за дейността на КТБ АД и за изпълнение на лиценза. Следва да бъде отчетен и факта, че административното производство по отнемане на лиценза на КТБ АД е започнало с решение №73/20.06.2014г. за поставяне на банката под специален надзор, по изричното искане на представителите на КТБ, а не по инициатива на надзорния орган БНБ, което налага извод за неефективността на банковия надзор. С решението за отнемане на лиценза за ищеца са настъпили тежки последици в имуществената му сфера, което е в нарушение на чл.6 от КЗПЧОС и чл.47 от Хартата на основните права на ЕС, гарантиращи правото на съдебна защита. Това неизпълнение на законово вменените задължения се потвърждава и от констатациите, съдържащи се в одитния доклад на Сметната палата за дейността на надзора в периода 1 януари 2012г. – 31.12.2014г. Констатирано е, че процесът на надзорна дейност по избор на банки за планирана инспекция от страна на БНБ не е документиран, което дава възможност за субективно планиране на тематични инспекции с ограничен обхват, липсва изградена система за управление на рисковете от нередности и измами, не е извършвана проверка за верността на данните в отчетите на банките, което създава предпоставки за банки, подали неверни данни, да получат и некоректни рейтинги. Излага се становище, че действията на БНБ хронологически във времето, преди 20.06.2014г. и 06.11.2014г., са единствено пасивно и статистически – констативни. Липсват фактически охранителни действия на БНБ по отношение на банковите рискове в КТБ, които да възпрепятстват неплатежоспособността на банката. В исковата молба се прави разграничение между производството по несъстоятелност и това по чл.1 ЗОДОВ. Сочи се, че вземанията срещу КТБ над гарантирания депозит се удовлетворяват от имуществото на самата КТБ, но тъй като такова удовлетворяване не е налице към подаване на исковата молба, искът е допустим, за което се излагат подробни съображения. В исковата молба са изложени и подробни съображения относно наличието на всички елементи от фактическия състав на отговорността на държавата по чл. 1 от ЗОДОВ - неправомерни действия/бездействия на ответника БНБ, причинени вреди, както и причинна връзка между тях.

В съдебно заседание ищецът се явява лично и с адв. Ч.. Поддържат исковата претенция и молят да бъде уважена. Претендират се разноси съобразно представения списък. Подробни съображения излагат и в писмена защита.

Ответникът – Българска народна банка, чрез упълномощения си процесуален

представител юрисконсулт Щ., прави искане за отхвърляне на предявения иск като неоснователен и недоказан. Претендира юрисконсултско възнаграждение. Представя писмен отговор на исковата молба, в който обосновава липсата на противоправно поведение на БНБ. Позовава се на решение от 25 март 2021г. по дело С-501/18 и дело С-222/02 Р., съгласно което правото на ЕС не регламентира самостоятелна възможност депозантите да търсят отговорност от банковите надзорни органи за лош и недостатъчен банков надзор. Оспорва се компетентността на БНБ, която не разполага с административни властнически правомощия по отношение на вложители в банка. Не е настъпила вреда, доколкото салдото по сметката на ищеца е служебно включено в списъка на вземанията, които кредиторите на КТБ АД имат към масата на несъстоятелността на банката. Оспорва наличието на пряка причинно следствена връзка. Подробни съображения излага и в писмена защита.

Представителят на Софийска градска прокуратура – прокурор Ц., дава заключение, че исковата претенция е неоснователна и недоказана.

Съдът, като взе предвид представените по делото доказателства и становищата на страните, приема за установено от фактическа страна следното:

Не е спорно, че на 23.12.2011г. между КТБ АД и ищеца е сключен Рамков договор и анекси към него, съгласно които на името на ищеца са открити три банкови сметки: Анекс № 76076/23.12.2011г.-„Преференциален безсрочен депозит в американски долари“, Анекс № 77824/14.02.2012г.-„Преференциален безсрочен депозит в американски долари“ и Анекс № 77825/14.02.2012г.-„Безсрочен депозит „Плюс“ в лева. Представен е Рамков договор за платежни услуги, сключен на 23.12.2011г. (л.18) и три броя анекси (л.19-л.21). Представено е и банково удостоверение изх.№ 2744/02.06.2015г. (л.22), издадено от „КТБ“ АД (в несъстоятелност) в уверение на това, че ищецът О. К. е титуляр по три банкови сметки със салдо към 22.04.2015г. съответно:

-в размер на 483 656,82 USD и начислена, но неотнесена по сметката лихва към същата дата в размер на 2773,77 USD;

-в размер на 49 762,30 USD и начислена, но неотнесена по сметката лихва към същата дата в размер на 285,39 USD и

-в размер на 13 836,02 BGN и начислена, но неотнесена по сметката лихва към същата дата в размер на 110.49BGN.

На 20.06.2014 г., с писмо, вх. № 4098 (л.122) в БНБ е получено писмено уведомление от ръководството на "КТБ" АД за изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции. Предявено е искане, БНБ да предприеме необходимите мерки, включително поставянето на банката под специален надзор

Видно от Протокол № 11 от 20.06.2014г. (л.70), на заседание на Управителния съвет (УС) на БНБ, е подложено на гласуване прилагането на надзорна мярка спрямо КТБ АД по получено писмено уведомление от ръководството на КТБ АД, с което е предоставена информация за засилено теглене на средства от сметки на клиенти на банката, считано от 12.06.2014г., във връзка с което има риск от изчерпване на ликвидността и преустановяване на разплащанията, както и на всички видове банкови операции. С оглед на това на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции (ЗКИ), УС на БНБ незабавно е приел Решение № 73/20.06.2014г., изм. и допълнено с Решение № 74/22.06.2014 г. (л.73), с което КТБ АД е поставена под специален надзор за срок от три месеца, поради опасност от неплатежоспособност. За

срок от три месеца е спряно изпълнението на всички задължения на КТБ АД, дейността на КТБ АД е ограничена, като е забранено извършването на всички дейности съгласно банковата лицензия; отстранени са от длъжност членовете на УС и членовете на НС на КТБ АД, назначени са квестори. В мотивите на решението е посочено, че към 11:58 часа на 20.06.2014 г. по сметката на КТБ АД в платежната система за брутен сетълмент в реално време RINGS разполагаемата наличност е в размер на 237 773 лв. при наредени чакащи плащания за над 38 млн. лв. Посочено е още че към 11:50 часа на 20.06.2014г. по сметката на КТБ АД в оперирания от БНБ модул на националния системен компонент TARGET 2 – BNB към Европейската система за трансгранични разплащания TARGET 2 салдото е в размер на 21 672 094 евро. При тези данни изпълнителните директори на КТБ АД са уведомили БНБ, че в най-близко време наличните средства на банката по сметки и в брой няма да бъдат достатъчни за изпълнение на задълженията на банката, както и че към 11:45 часа на 20.06.2014г. банката е преустановило разплащанията и всички други банкови операции в София. В Решение № 73 на УС на БНБ е посочено, че ликвидните активи на банката към 20.06.2014г. не са достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост.

На 30.06.2014г., с цел оптимизиране на разходите на банката по привлечените средства, УС на БНБ приема решение № 82 (л.75) да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на КТБ АД до средния пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути съобразно приложение към решението. Съгласно приложение към решението, лихвеният процент за банковата система, без КТБ АД, по депозити, договорени за ползване след предизвестие, е 2,59%.

На 16.09.2014г. УС на БНБ взема решение № 114 (л.67) за удължаване срока на специален надзор над КТБ АД с още два месеца, съответно до 20 ноември 2014г., с мотиви, че не са отпаднали основанията за това – КТБ АД няма достатъчна ликвидност да изпълнява задълженията си към вложителите, и указва на квесторите най-късно до 20.10.2014г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на банката, извършена от трите одиторски компании, посочени в мотивите на решението, както и до 31.10.2014г. да представят в БНБ отчет за капиталовата адекватност на КТБ АД на база изготвената пълна оценка на активите и след извършване на съответните счетоводни операции въз основа на нея.

С Решение № 138 от 06.11.2014 г. (л.61), на основание чл. 103, ал. 1, т. 1 от ЗКИ вр. чл. 62, буква „а“ и чл. 63, буква „в“ от Регламент /ЕС/ № 575/2013, чл. 103, ал. 2, т. 25, чл. 103, ал. 4 и чл. 151, ал. 1 - 3 от ЗКИ, УС на БНБ отнема лиценза за извършване на банкова дейност на „КТБ“ АД. Съгласно същото решение на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност /ЗБН/ следва да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на „КТБ“ АД и да бъде уведомен на основание чл. 9, ал. 6 от ЗБН Фондът за гарантиране на влоговете в банките за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на „КТБ“ АД, с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Въз основа на представените на 01.11.2014 г. финансови и надзорни отчети на КТБ към 30.09.2014 г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на „КТБ“ АД в размер на минус 3745313 хил. лева, определен според Регламент (ЕС) № 575/2013 г., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно Регламент (ЕС) № 575/2013 г.

Видно от протокол №27/06.11.2014г., на 31.07.2014г. УС на БНБ приема решение №

94, с което приема доклад за текущото състояние на КТБ АД, представен от квесторите и на основание чл. 107, ал. 3 от ЗКИ издава задължителни предписания на квесторите, между които следните: да създадат специален екип, който в срок до 15. 09. 2014 г. да организира подготовката на кредитните досиета за целите на одиторската оценка и да подпомага квесторите в управлението на взаимоотношенията с кредитополучателите, включително и за предприемане на необходимите действия спрямо длъжници, които не осигуряват редовно обслужване на своите задължения към банката; да сключат допълнителни договори с одиторски фирми за цялостна оценка на активите на банката, която да бъде осъществена в срок до 20 .10. 2014 г.

Съгласно същото решение на основание чл. 9, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН) следва да бъде подадено искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на КТБ АД и да бъде уведомен на основание чл. 9, ал. 6 от ЗБН Фондът за гарантиране на влоговете в банките за подаденото искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност на КТБ АД, с цел извършване на подготвителни действия за назначаване на синдик. Изложени са мотиви, че въз основа на представените на 01. 11. 2014 г. финансови и надзорни отчети на КТБ АД към 30. 09. 2014 г. УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на банката в размер на минус 3 745 313 хил. лева, определен съгласно Регламент /ЕС/ № 575/2013 г., както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно същия.

Не е спорно, че с Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд по т.д. № 7549/2014 г. е обявена неплатежоспособността на КТБ АД с начална дата 06.11.2014г. С решение № 1443/03.07.2015 г. по т. д. № 2216 /2015 г., Софийският апелативен съд е отменил Решение № 664 /22.04.2015 г. на СГС в частта относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за такава 20.06.2014г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на КТБ АД не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014г., а е било факт преди този момент.

От списъка на приетите вземания и финансовите отчети, обявен в търговския регистър по партидата на КТБ АД/н/ се установява, че е включено вземането на ищеца в размер на 990 637,40 лв. Видно от приложените частични сметки за разпределение на налични суми, ищецът е получил 109 492,71 лв., от втората частична сметка – е получена сумата 85 793,91 лева, от четвъртата частична сметка ищецът е получил 50 594,63 лв., а от петата сметка - 5 388,80 лв.

Не е спорно, че от ФГВБ на ищеца е изплатена сума в гарантирания размер от 196 000 лева.

По делото, по искане на ищеца, е назначена съдебно-икономическа експертиза (СИЕ). От същата се установява, че „Корпоративна търговска банка“ АД има безспорно доказан пробив в капиталовата си адекватност, т.е. несъответствие с регулаторните изисквания на Българска народна банка към 30.09.2014г. Вещото лице посочва, че в изготвените и депозирани на 20.10.2014г., консултантски доклади от „Афа“ ООД, „Делойт България“ ЕООД и „Ърнст и Янг одит“ ООД са използвани подходи, които излизат от рамките на относимата нормативна уредба в България (Закона за счетоводството, МСС/МСФО, Закона за кредитните институции, Директива 2013/36/ЕС, Регламент ЕС/575/2013, Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014г., действащите Надзорни наредби на БНБ за този период). Определянето на коректността при спазване на процедури и стандартите при формиране на одиторско

мнение не е приложимо за конкретните консултантски доклади, изготвени от „Афа“ ООД, „Делойт България“ ЕООД и „Ърнст и Янг одит“ ООД, поради липса на поет ангажимент за извършване на одит съгласно нормативната уредба.

Базирайки се на извършения експертен анализ и определянето в трите одиторски доклада на процентните стойности на „Кредити със специфични особености, които водят до пълна обезценка“, вещото лице, посочва, че се определя стойностите на обезценените кредити по периоди както следва: Към 31 декември 2011г. в размер на (- 529 491 хил. лв); Към 31 декември 2012г. в размер на (- 779 557 хил. лв); Към 31 декември 2013г. в размер на (-1 009 176 хил. лв); Към 30 септември 2014г. в размер на - 4 057 000 хил. лв. (стойността е определена на стр. 29 в „Събитията и предприетите действия, свързани с „Корпоративна търговска банка“ АД и Търговска банка „Виктория“ ЕАД - Доклад на Българска народна банка, изготвен за информация на народните представители от 43-то Народно събрание на Република България от 27 октомври 2014г.“). В модел на алтернативност, базирайки се на експертно възприетите проценти на обезценка на база критерий необезпечени кредити на свързани лица, взети от одиторските доклади, вещото лице установява, че коригираната нетна стойност на собствения капитал към 30 септември е в размер на (- 906 950 хил. лв). Вещото лице посочва също, че за периода 2011 -2014г. собственият капитал на „КТБ“ АД е бил към съответните дати както следва: Към 31 декември 2011 г- в размер на (- 146 393 хил. лв.); Към 31 декември 2012г. в размер на (- 330 332 хил. лв.); Към 31 декември 2013г. в размер на (- 403 613 хил. лв.); Към 30 септември 2014г. в размер на (- 3 535 792 хил. лв.), като уточнението на експерта, е че сумите са на база коригираната нетна стойност на собствения капитал за счетоводни цели (след приспадане на обезценката на тези рискови експозиции за първите три години от изследвания период), и прилагане на директната абсолютна стойност общо за кредитния портфейл, изведена от трите доклада и приета от БНБ за целите на отнемане на банковия лиценз на „Корпоративна търговска банка“ АД. Освен това, в модел на алтернативност, базирайки се на експертно възприетите проценти на обезценка на база критерий необезпечени кредити на свързани лица, взети от одиторските доклади коригираната нетна стойност на собствения капитал към 30 септември ще е в размер на (- 385 742 хил. лв). На следващо място, вещото лице заключава, че оценката на собствения капитал на „Корпоративна търговска банка“ АД се базира на редица допускания и на базата на текущи събития към 2014г. ретроспективно времево върнати. Поради което експертизата не може еднозначно да определи момента когато собствения капитал на банката е станал отрицателен предвид различната доза „субективност“ при прилагане на т.нар. приблизителни счетоводни оценки от страна на одиторите и професионалните счетоводители в контекста на Международен счетоводен стандарт (МСС) 39 - „Финансови инструменти: признаване и оценяване“, вече разполагайки с информация за „затваряне“ на банката. Също така, в одиторските доклади е направен подборен (не в цялост) анализ на кредитния портфейл на банката, което може да доведе до изкривяване на категоричен резултат в отговор на поставения въпрос.

Възможните резултати, които са установени в експертизата варират и са показани в Констативно - съобразителна част, Таблица № 4 и Таблица № 5,

като предположения, индикиращи начални признаци за настъпване на отрицателен собствен капитал може да се допуснат още към 01.01.2012г. Това обаче се установява постфактум - ретроспективно, едва с докладите на трите консултантски дружества, внесени през месец октомври 2014г.

Пред съда вещото лице поясни, че към 2012г. БНБ има надзорни правила, по които е действала в КТБ, съобразени с действащите нормативни актове и не е установила пропуски. Тогава банката е била на ниски нива на лошите кредити. През 2014г. се установява, че голяма част от кредитите са били предоговаряни, за да бъдат сметени за редовни. БНБ, след като се запознава с консултантските доклади, разбира за необслужените кредити и към 04.11.2014г. следва да се приеме, че собственият капитал е отрицателен и банката да се обяви в несъстоятелност.

При така установеното от фактическа страна, съдът приема от правна страна, следното:

Ищецът претендира исковата сума като вреда в резултат на неправомерно бездействие –неизпълнение на задължения на БНБ за ефективен банков надзор– задължения пряко произтичащи от чл.103а ЗКИ, вр. чл.79в ЗКИ, чл.23 от Регламент(ЕС)№ 1093/2010 и Регламент(ЕС)№575/2013г., съобразно нивото на прилагане на разпоредбите на част първа, дял втори от Регламент(ЕС)№575/2013г., както и по прилагането на Директива 94/19/ЕО.

Искът е допустим. Съобразно твърденията в исковата молба, вредите са настъпили от незаконосъобразно бездействие на ответника, а контролът за законосъобразност е допустим в исковото производство по реда на чл. 204, ал. 4 от АПК. Въпрос по съществува на спора е дали е доказано извършване на незаконосъобразни действия или бездействие при изпълнение на нормативно регламентирани задължения.

БНБ е надлежен ответник по чл.205 от АПК по иск по ЗОДОВ. В трайната съдебна практика е прието, че регулаторните и надзорните функции представляват административна дейност по смисъла на чл.1, ал. 1 от ЗОДОВ. В този смисъл е определение № 54/12.10.2015г. по дело №20/2015г. на смесен състав на ВКС и ВАС. Разпоредбата на чл. 8, ал.3 от ЗОДОВ е неприложима. На първо място чл. 79, ал. 8 от ЗКИ ограничава отговорността на БНБ, нейните органи и оправомощените от тях лица при упражняване на надзорните функции само до вредите, причинени от умишлени действия, но не предвижда специален ред на обезщетение, който да е различен от ЗОДОВ (Определение №5468/14.05.2018г. по адм.дело № 4224/2015г. на ВАС, петчленен състав). Също така, в решение на СЕС от 04.10.2018г. по дело С-571/16 е посочено, че правото на ЕС не допуска правото на обезщетение да зависи от това дали вредата е умишлено причинена от съответния национален орган и отговорността на БНБ не може да бъде преценявана с оглед на условията, предвидени в чл. 79, ал. 8 от ЗКИ. Без съмнение БНБ е натоварена с изключителна компетентност да регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защитата интересите на вложителите – чл. 2, ал. 6 ЗБНБ.

БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, пар. 1, т. 40 от Регламент (ЕС)№ 575/2013 на Европейския

парламент и на Съвета от 25.06.2013г., а възложеното в чл. 13 и чл. 36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях. При тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия, т. к. разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките, а отношенията по повод надзора с частноправните субекти, клиенти на тези банки, не са равнопоставени – в този смисъл Определение №18/07.04.2017г. по дело № 15/2017 г. на смесен петчленен състав на ВКС и ВАС.

На второ място, предвиденият в Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН) ред за предявяване на вземанията на вложителите по чл. 63, ал. 3 и чл. 64, ал. 1 от ЗБН също не е специален начин за обезщетение по смисъла на чл. 8, ал. 3 от ЗОДОВ, който дерогира приложението на общия ред по чл. 1 от ЗОДОВ. Отговорността по чл. 63 и чл. 64 от ЗБН е различна, тя е договорна, а по ЗОДОВ е деликтна, не е налице идентичност на основанията, нито на длъжниците по заявените претенции, при което не се касае за друг ред на реализиране на отговорността, а за различни видове отговорност. В този смисъл и Определение №12244/13.10.2017г. на ВАС на РБ по адм. дело № 9822/2017г. Дали вземането на вложителя, предявено в производството по несъстоятелност е удовлетворено е въпрос, който се отнася до преценката за наличие на вреда при отговорността по ЗОДОВ, тоест е по съществуването на спора и по основателността на исковата претенция, а не по неговата допустимост.

Разгледан по същество, искът е неоснователен и недоказан.

Съгласно първо и второ съображение от Директива 94/19/ЕО с въвеждането на схеми за гарантиране на банковите депозити във всички държави членки и с хармонизирането на приложимите гаранции за минимална сума, Директивата има за цел хармоничното развитие на дейностите на кредитните институции в целия Съюз чрез премахването на всички ограничения върху правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги, като същевременно се повишава стабилността на банковата система и защитата на вложителите. За тази цел член 3 от Директива 94/19/ЕО предвижда, че всяка държава членка осигурява в рамките на нейната територия да бъдат въведени една или повече схеми за гарантиране на депозити. Съгласно член 7, § 1 и 1а от същата директива държавите членки осигуряват гарантираният размер на съвкупните депозити на всеки вложител да бъде установен на 100 000 EUR, в случай че депозитите са неналични. "Неналичен депозит" по смисъла на чл. 1, пар. 3 от Директивата е депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи.

Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО, на Европейския парламент и на Съвета относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока на изплащане, е транспонирана в българското законодателство чрез Закона за гарантиране на влоговете в

банките и Закона за кредитните институции. Измененията, въведени с Директива 2009/14/ЕО, са транспонирани през 2009г. с измененията на посочените два закона – ДВ, бр. 44/2009г., в сила от 12.06.2009г. С измененията на ЗГВБ от 2010г. – ДВ, бр. 101/2010г., в сила от 31.12.2010г., е въведен новият гарантиран размер от 100 000 евро на депозитите, съгласно измененията на чл. 7 от Директива 94/19/ЕО.

Горните доводи се потвърждават и от т.53-57 от решението на СЕС по преюдициално дело C-501/18, с които е прието, че задължение на държавата е да уреди схеми за гарантиране на депозити с минимално равнище на покритие от 100 000 EUR за всеки вложител, като това изплащане следва да стане в рамките на 20 работни дни от датата, когато компетентните органи са установили неналичността на депозита. Изрично е посочено в решението, че Директива 94/19 не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, ако те са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсирането или защита на вложителите съгласно условията, предписани от посочената директива, която не дава на вложителите права по силата на които да ангажират отговорността на държавата на основание на правото на Съюза, когато депозитите им не са налични поради слаб надзор от страна на компетентните органи.

Сумите от влоговете над посочения размер могат да се претендират от вложителите по реда на чл.2, ал.1 от Закона за банковата несъстоятелност, съгласно който производството по несъстоятелност за банка има за цел да осигури във възможно най-кратък срок справедливо удовлетворяване на вложителите и другите кредитори на банката. От доказателствата по делото се установява безспорно, че ищецът е получил гарантирания размер, както и че е включен като кредитор в производството по несъстоятелност на КТБ АД и в това производство са му били изплащани суми като част от влога в банката.

В подкрепа на горепосочените доводи е и разпоредбата на чл.79, ал.9 ЗКИ, съгласно която БНБ, нейните органи и оправомощените от тях лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено.

Неоснователни са твърденията на ищеца, че вредите са настъпили в резултат от незаконосъобразни фактически действия и бездействия на БНБ като надзорен орган по чл.2, ал. 6 от ЗБНБ, чл.103а във връзка с чл. 79в от ЗКИ и чл. 23, т. 1 от Регламент (ЕС) №1093/2010 и Регламент (ЕС) № 575/2013. В посочената хипотеза, когато вредите са настъпили от незаконосъобразни фактически действия и бездействия на ответника, контролът за законосъобразност на тези действия/бездействия е допустим в исковото производство по реда на чл. 204, ал. 4 от АПК. В този смисъл е и решението на СЕС по дело 501/18.

Съгласно чл.1, ал. 1 ЗОДОВ правото на обезщетение възниква, когато са претърпени вреди от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на органи или длъжностни лица на държавата или общината при или по повод изпълнение на административна дейност. Отговорността по ЗОДОВ се

отличава от общата деликтна отговорност досежно деликвента, както и досежно спецификата на причинната връзка – вредите трябва да са причинени при или по повод упражняването на административна дейност. Основателността на иска предполага предварителното установяване на точно определени от законодателя кумулативно налични предпоставки: незаконосъобразен административен акт или незаконосъобразно действие или бездействие на административен орган или длъжностно лице на държавата или общината; този акт да е отменен по съответен ред; да е настъпила вреда от такъв административен акт, действие или бездействие; да е налице пряка и непосредствена връзка между постановения незаконосъобразен административен акт, действие или бездействие и настъпилата вреда. При липсата, на който и да е от елементите на посочения фактически състав не може да се реализира отговорността на държавата по реда на чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ. Отговорността не се презумира от закона, затова в тежест на ищеца е да установи наличието на кумулативно изискуемите се предпоставки за отговорността по чл. 1 от ЗОДОВ - незаконосъобразен акт, отменен по съответен ред, действие или бездействие на административен орган по повод изпълнение на административна дейност, настъпила вреда, причинна връзка между отменения акт, действие или бездействие и вредата. При липсата на който и да било елемент от фактическия състав не може да се реализира отговорността по чл. 1 от ЗОДОВ.

Предявената искова претенция е за вреди, вследствие неправомерно бездействие на Българската народна банка, която не е осъществила ефективен банков надзор. Следователно искът попада в хипотезата на чл. 204, ал. 4 от АПК, като дали са налице бездействия и дали те са незаконосъобразни, се установява от съда в мотивите на решението, без да е необходим специален диспозитив за това.

Правната регламентация на БНБ се намира в Закона за БНБ, в чиито чл. 1, ал. 1 и чл. 2, ал. 6 от ЗБНБ, е посочено, че Българската народна банка е централната банка на Република България, тя е юридическо лице и регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в РБ. Основната цел на Българската народна банка е да поддържа ценовата стабилност чрез осигуряване стабилността на националната парична единица и провеждане на парична политика в съответствие с изискванията на този закон. Българската народна банка съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни системи и осъществява надзор върху тях (чл.2, ал.4), Българската народна банка има изключителното право да емитира банкноти и монети в страната (чл.2, ал.5), Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите (чл.2, ал.6).

Не е спорно, че с Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ, на основание чл. 115, ал. 1, т. 2 и 3, чл. 116, ал. 1, ал. 2, т. 2, 3, 6 и 7, във връзка с чл.103, ал. 2, т. 24 от Закона за кредитните институции (ЗКИ), КТБ АД била поставена под специален надзор, поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца. Със същото решение са назначени квестори, за срок от три

месеца е спряно изпълнението на всички задължения на банката, отстранени са от длъжност членовете на управителния съвет и надзорния съвет и акционерите, притежаващи повече от 10 на сто от акциите са лишени от право на глас. С Решение № 114/16.09.2014 г. УС на БНБ констатира, че към момента продължават да са налице условията и предпоставките, довели до поставяне на „КТБ“ АД под специален надзор, тъй като банката продължавала да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори, поради което действието на всички мерки, наложени с Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ – за поставяне на банката под специален надзор и тези по Решение № 82/30.06.2014 г. на УС на БНБ – за намаляване на лихвените проценти по депозитите, е продължено до 20.11.2014 г.

С Решение № 138/06.11.2014 г. на основание чл. 36, ал. 2, т. 2, чл. 103, ал. 1, т. 1, чл. 103, ал. 2, т. 25 и чл. 151, ал. 1, пр. 1 от ЗКИ и чл. 16, т. 15 от ЗБНБ, БНБ отнела лиценза на „КТБ“ АД. Съгласно т. 2 и т. 3 от това решение, на основание чл. 9, ал. 1 и ал. 6 от Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), следва да бъдат предприети действия за подаване на искане до компетентния съд за откриване на производство по несъстоятелност, както и да бъде уведомен Фонда за гарантиране на влоговете в банки (ФГВБ). На 04.12.2014 г. Фондът за гарантиране на вземанията започва изплащане на същите, като не е спорно, че гарантираният депозит от 196 000 лв. е изплатен на ищеца.

Съгласно константната съдебна практика обаче, за да е налице отговорност на държавата, следва да се касае за фактическо действие или бездействие, чиято незаконосъобразност да се установи в исковото производство по реализиране на отговорността. Този първи елемент от фактическия състав на отговорността по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ в случая не е налице. Ищецът основава иска си на твърдението, че БНБ неправомерно не е осъществила ефективен банков надзор, съгласно задълженията си по редица нормативни актове, а именно ЗБНБ, чл. 79в, 103а и др. ЗКИ, Регламент (ЕС) 575/2013 и Регламент (ЕС) 1093/2010, както и редица подзаконови актове на БНБ, не е издала съответните актове, а действията по надзор, които е извършвала, са били формални. Това според ищеца е в нарушение на правомощията на БНБ, тъй като, ако БНБ била извършвала тези действия, или ако ги е била извършила реално, а не формално, то не би се стигнало до отнемане на лиценза на КТБ АД.

Незаконосъобразни действия или бездействия по смисъла на чл. 203, ал. 1 от АПК са единствено фактическите такива, т.е. в конкретния случай – неизвършване на определено фактическо действие, а не неизвършване на правни действия. Посочените от ищеца правни актове изискват правнорелевантно поведение, т.е. правни действия. Легално определение на термина „действие“, респ. „бездействие“, липсва в нормативните актове, но под „действие“, респ. „бездействие“ следва да се разбира всяко такова, извършено от държавен орган или длъжностно лице, което не е юридически акт, а тяхна физическа изява в изпълнение или неизпълнение на определена нормативна уредба. Незаконосъобразното бездействие може да бъде два вида - фактическо - неизвършването на фактическо действие, което органът или физическото лице са длъжни да извършат по силата на императивна

правна норма и юридическо (правно) - неиздаването на административен акт. Неоснователни и незаконосъобразни бездействия по смисъла на чл. 204, ал. 4 от АПК са налице само при неизвършването на фактически, но не и на правни действия.

Не е налице неупражняване на банков надзор от страна на ответника, тъй като до 06.11.2014г., когато е отнет лиценза на КТБ АД са извършени редица действия през целия период, видно от данните по делото. Касае за сложен фактически състав, вкл. извършване на правни действия по установяване на определени юридически факти, а не за извършване на фактически действия, чието изпълнение да бъде установявано в производство по реда на ЗОДОВ. Не е налице неупражняване на ефективен банков надзор от страна на БНБ в нарушение на чл.2, ал.6 ЗБНБ, както и на разпоредбите на чл. 79в ЗКИ и 103а ЗКИ. Цитираната разпоредба на чл.2 от ЗБНБ установява задачите на БНБ като централна банка на Република България, но не и конкретни задължения във връзка с осъществяването на банковия надзор, а съответните разпоредби в тази връзка са разписани в ЗБНБ и ЗКИ. Следва и да се има предвид, че разпоредбата на чл. 79в от ЗКИ влиза в сила с изменение на ЗКИ от 11.03.2014г. Същото се отнася до чл. 103а от ЗКИ. Твърди се, че в периода до отнемането на лиценза на КТБ, БНБ не е извършвала предписани от чл. 103а от ЗКИ във връзка с чл. 79в от ЗКИ действия, но до 11.03.2014 г. БНБ изобщо не е имала каквито и да било правомощия въз основа на тези разпоредби от ЗКИ, защото те не са съществували. Фактите, изложени и в самата искова молба, сочат, противно на твърденията на ищеца, че в периода от датата, в която „КТБ“ АД сама е поискала от БНБ поставянето под специален надзор, до отнемането на лиценза, БНБ е извършвала активни действия именно по установяването на обективното състояние на КТБ, като с установяването на отрицателен капитал съгласно ЗКИ, е предприела именно онова, което надзорните й правомощия изискват, т.е. да отнеме лиценза на КТБ. Следователно, БНБ е била активна в упражняването на правомощията си и не е бездействала.

Представените доказателства съдържат информация и такава е била анализирана от страна на БНБ относно рисковия профил на банката, относно адекватността на капитала, включително адекватността на собствения капитал на банката и средствата за редуциране на рисковете, които са елемент на оценките за адекватността на капитала, извършвани на текуща база или в хода на надзорните инспекции на място, както и информация за текущите рейтинги по CAEL/CAMEL-CAMELOS. Оценката на състоянието на банката е извършвана непрекъснато както по данните, съдържащи се в отчетите, предоставени от КТБ АД, така и при извършените на място инспекции.

Проблемите с капиталовата адекватност и последвалата неплатежоспособност не са в резултат от неупражнен надзор, а в резултат от действията по управление на КТБ АД на надзорните и управителните органи на банката. Действително, в доклада на Сметната палата за дейността на надзора в периода от 01.01.2012г. до 31.12.2014г. се съдържат данни за пропуски в дейността на БНБ и препоръки за подобряване на надзора. Тези пропуски обаче не са закононарушения по смисъла на чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ -

актове, действия или бездействия в нарушение на нормативен акт. Нормативните задължения по надзора са изпълнявани през целия период, въпреки, че са съществували възможности в рамките на действащата нормативна уредба за по - пълен и засилен контрол над банковата система. В този смисъл е и заключението по експертизата. Констатациите на Сметната палата се отнасят принципно до дейността на БНБ и не се отнасят конкретно до предмета на делото или до действията, респективно бездействията на БНБ спрямо КТБ АД.

Не са налице и останалите предпоставки за ангажиране на отговорността на ответника по реда на чл. 1, ал.1 от ЗОДОВ – вреда и пряка и непосредствена причинно – следствена връзка.

На ищеца е възстановена сума в размер на гарантираният от държавата депозит, но останалата сума по сметката, продължава да се води като задължение на КТБ към неговия вложител, като същото е предявено служебно в производството по несъстоятелност на банката. По тази причина вреда и пряка и непосредствена причинно – следствена връзка не е налице по иска за обезщетение за причинени имуществени вреди, изразяващи се в разликата в размера на влога над платения гарантиран размер. Всяко вземане на кредитор от търговска банка, включително главницата по влоговете и законната лихва следва да бъде предявено в производство по несъстоятелността на тази банка. Вземанията, които могат да бъдат предявени в производството по банкова несъстоятелност, както произтича от реда за удовлетворяването им по чл. 94, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност, включват и сумите по депозитите, надхвърлящи тези по Закона за гарантиране на влоговете в банките, а лихви - законна или договорна - съгласно чл. 4, ал. 2, т. 1 от същия закон, само след удовлетворяване на вземанията по първата разпоредба.

Към настоящия момент производството по несъстоятелност на КТБ АД не е приключило и ищеца продължава да бъде кредитор на КТБ АД. Вземането на ищеца все още не е обективизирано като вреда поради възможността то да бъде удовлетворено. Вредата би настъпила едва след приключване на производството по несъстоятелност и то само, ако не бъде изплатена цялата сума. Следователно, няма причинена вреда, което също е задължителен елемент от фактическия състав на отговорността по чл.1, ал.1 от ЗОДОВ. Ако е налице вреда - неизплатено вземане след приключване на производството по несъстоятелност на КТБ АД, то тя е в пряка и непосредствена причинно – следствена връзка с действията на управителните и надзорните органи на КТБ АД, които са пряко и оперативно отговорни за състоянието на банката и с действията си са довели КТБ АД до състояние на неплатежоспособност и несъстоятелност. Такива са и изводите от проверката на място в КТБ АД, извършена от екип от инспектори от управление „Банков надзор“ на БНБ в смисъл, че контролните и ръководните органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики и са представяли неверни и подвеждащи финансови и надзорни отчети.

Не се установява наличието на пряка причинно следствена връзка между твърдяното бездействие и претърпяната вреда от ищеца. Невъзможността на ищеца да получи от КТБ депозирания си в банката парични средства към

06.11.2014г. се дължи на изпадане на КТБ АД в неплатежоспособност, докато надзорната дейност на БНБ върху дейността на КТБ не е в пряка и непосредствена причинна връзка и няма за пряк резултат неплатежоспособността на КТБ. В горния смисъл е съдебната практика на ВАС: решения по адм.дела №№ 8755/2019г., 5506/2020г., 3553/2020г., 11647/2021г., 11487/2021г., 4922/2022г., 5293/2022г., 2276/2022г. и др.

Анализът на правната уредба както по правото на ЕС, така и по националното право, води до извод, че редът за удовлетворяване на вземанията на вложители от кредитна институция, обявена в несъстоятелност, които вземания са над гарантирания размер на влоговете, е именно в рамките на производството по несъстоятелност на тази кредитна институция. След като ищецът има качеството на кредитор в производството по несъстоятелност на КТБ АД, следователно, намесата в правото му на собственост не е прекомерна поради решенията на КТБ АД, довели до отнемането на лиценза на банката и до обявяването ѝ в несъстоятелност. Следователно, с решението на УС на БНБ за поставянето на КТБ АД под особен надзор и ограничаването на плащанията, не е допуснато нарушение на правата на собственост на ищеца, гарантирани с чл.17 от Хартата за основните права на ЕС. Изрично е отбелязано в Решение на СЕС от 25.03.2021 г. по дело С-501/18 че правото на собственост, гарантирано в чл. 17, пар. 1 от Хартата, не е абсолютно и упражняването му може да бъде предмет на определени ограничения, при условие че в съответствие с член 52, пар. 1 от Хартата, тези ограничения са предвидени в закон, зачитат основното съдържание на това право и при спазване на принципа на пропорционалност са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора (в този смисъл и Решение на СЕС от 20.09.2016 г. по съединени дела С-8/15 Р—С-10/15 Р, т. 69 и 70 от него). Изводът е, че правните норми на националното право и правото на ЕС, които ищецът счита за нарушени не му предоставят права в качеството му на частно правен субект за вземанията му като вложител в кредитна институция над гарантирания размер.

С оглед изложеното съдът намира, че искът е неоснователен и недоказан и следва да бъде отхвърлен. Не води до различен извод съобразяването на експертното заключение по СИЕ. Експертизата не дава безспорни изводи, а хипотетични, с оглед редицата условности и приблизителни данни и допускания на база събития към 2014г.

В съответствие с нормата на чл. 81 ГПК във вр. чл.144 АПК съдът следва да се произнесе по претенцията на страните за присъждане на разноски.

С писмения отговор на исковата молба и в хода на устните състезания по делото ответната страна – БНБ, е направила искане за присъждане на разноските по делото, като претендира юрисконсултско възнаграждение.

Според разпоредбата на чл. 10, ал. 4 от ЗОДОВ (нова – ДВ, бр. 94 от 29.11.2019 г.) съдът осъжда ищеца да заплати на ответника възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, съразмерно с отхвърлената част от иска, а в полза на юридическите лица се присъжда възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт, чийто размер не може да надхвърля максималния размер за съответния вид дело, определен по реда на чл. 37 от

Закона за правната помощ. Съгласно § 6, ал. 1 от ПЗР към ЗИД ЗОДОВ (Обн. - ДВ, бр. 94 от 29.11.2019 г.) този закон се прилага за предявените иски молби, подадени след влизането му в сила. Исковата молба, по която е образувано настоящото производство, е подадена на 17.06.2019 г., поради което разпоредбата на чл. 10, ал. 4 от ЗОДОВ не следва да намери приложение по отношение на сторените разноски от ответника и такива не следва да му бъдат присъждани, в т.ч. и за юрисконсултско възнаграждение. Така мотивиран, Административен съд София-град, I-во отделение –4 състав:

Р Е Ш И:

ОТХВЪРЛЯ предявеният иск по реда на чл.1 от ЗОДОВ от О. П. К., ЕГН [ЕГН] от [населено място] срещу БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА (БНБ), за обезщетение за претърпени имуществени вреди в размер на 350 000 щатски долара (алтернативно левовата им равностойност към момента на изплащане), изразяващи се в част от разликата между вложения депозит в Корпоративна търговска банка(КТБ)АД и изплатения от Фонда за гарантиране на влоговете в банките(ФГВБ) гарантиран депозит в размер на 196 000 лева и изплатената към датата на завеждане на иска от частичната сметка на масата на несъстоятелността сума от 111 968,61 лв. от признатото вземане отразено в одобрения списък на кредиторите в общ размер на 990 637 лева, ведно със законната лихва върху главницата, считано от момента на увреждането – 20.06.2014г. до окончателното изплащане на сумата за обезщетение.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд на Република България в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: